

30. september 2024

UKA 2024/18

Pele Broberg, Naleraq

Uunga siunnersuut: Kalaallit Nunaanni aningaasanik nuussinermi paasisutissat ilanngullugit nassiunneqartarnissaannik inatsisip allanngortinneqarnissaa pillugu inatsisissatut siunnersuut.

(Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Oqaluttuarisaaneq kingumut qivialaaraanni, Kalaallit Nunaat nunasiaataajunnaartutut taallugu, qanoq Danmarkimit tiguarneqarsimanera imaannaanngilaarpoq.

28. maj 1953 Danmarkimi qinersisinnaasut 45,8% taasiartorput tunngaviusumik inatsisertik allanngorniarlugu. Savalimmiut sioqqullugu ilanngukkusunnertik taasisutigereersimaavaat.

Inuit Kalaallit taasitinneqaratik danskisut innuttaassuseqalersinneqarput, nunarpullu Amtitut inissinneqarluni. Kinaassusiiarneqarpugut.

Danskinngortinneqareerlutik nunatsinni danskisut innuttaassusillit taasitinneqarput, EF ilaasortaaffigerusunneraat. Taasiartorsinnaasut 55,7% taasiartorput, tassanilu 71% EF-imut Naameerlutik. Taamakkaluartoq Danskisut innuttaassusillit amerlanerussuteqartut EF-imut angermata, aamma Kalaallit Inuit EF-imut pulatinneqarput.

Ukiut qulit qaangiusimalereersut Kalaallit Nunaani danskisut innuttaassusillit taasitinneqaqqippit 23. ferbruar 1982, tassanilu amerlanerussuteqartut EF - Naagga qinerpaat.

Qinersinerup kingunerisaanik taamani Naalakkersuisuusimasut ajoraluartumik Danskisut nunasiaataatut inissillutik OLT-mut ilaalerluni Kalaallit Nunaat inissinneqarpoq.

Taamaasiornermut peqqutit eqqoriarneqarsinnaapput. Uangalu siunnerluisoqarsimanera eqqoriarpara, qulakkeerneqarusussimammat Danmarkimut ukiuni 100-ilikkaani atuussimasoq innarlernaveersaarlugu, nunatsinni ineriartorneq kinguarsarneqarmat. Piumasaqaatitullu inissinneqarsimavoq Kalaallit Nunaani imartatsinni pisassanik EF tamatigut isumaqatigiissuteqassasoq.

Taamaasilluni Nunarput 1. februar 1985 EF-imiit anivoq, niuerneramik isumaqatigiissuteqarata nunasiaatitulli pisinnaatitaaffeqaannarluta.

Naleraq

Naleqqamiit erseqqissaassutigissavarput aamma Aningaasanut Inatsisissamut Siunnersuummi 2025, EU-mut aalisarnermut isumaqatigiissut sulii aallunniarneqarmat.

Naleqqamiillu ersarissumik Aalisarnermut Inatsit atuutilersussap eqqartornerani siunnersuutigisimavarput EU-mut aalisarnermut isumaqatigiissut atorunnaarinnissaa. Taamani amerlanerussuteqangaartunit taperserpeqaraluarpoq.

Ullumikkut Naalakkersuisut Siunnersuutaanni naqissuseqqippaat suliaqartoqannginnera, OLT-tut isumaqatigiissutaasut atorunnaarlugu Nunatta EU-llu akornani niuernermik isumaqatigiissusiortoqarnissaa. Tamanna ajuusaarnarpoq, tassami ullumikkut siunnersuummi qitiuvoq nunarput EU-mut isumaqatigiissutinut nalimmassarluni, inatsisilik sulii artukkeriartorneqarnera.

Naalakkersuisummi allagaanni ersareqaaq aporfituassaq: Nunatta avataaniit aningaasanik nassiussinermi paasissutissat annertunerusut pisariaqartinneqassammata. Tamanna ajorpa?

Danmarkinngooq kunngeqarfiata iluani bankinut ajornartorsiutaaleriasaarsinnaavoq. Ilaa naak pilersaaruserneq? Naak takorluugaqarneq?

Danskit aningaaserivii ullumikkut nunatsinniittut pitsaaqutaat nalilernikuuppat? Nunani allaniit ammaassineq pitsaaquteqarsinnaava?

Naleqqamiit qularutiginnilarput Inuit aningaasarsiutigalugit sulisut iluarisimaassagaat una siunnersuut.

Qaquguli Naalakkersuisut nunatsinnut iluaqutissanik sulilissappat?

Qaqugu siunissaq aggerneragaat "namminiilivinnissaq" timitalerlugu aaqqiissutissanik ujartuilissappat?

Naleqqamiit ilumut una siunnersuut ilalertariaanersoq qulaajarniarlugu, Namminiilivinnissamut Naalakkersuisoqarfik oqaasiinnaatinniarnagu, ataatsimiititaliamut ingerlateqqipparput.